

hun pleitbezorger zou willen zijn in wat men tegenwoordig noemt „het dienstbodenvraagstuk”.

Nu is dat de titel van mijn onderwerp niet. Het zou ook een veel te enge begrenzing zijn bij de beantwoording van de vraag naar de taak en de plaats van het meisje in de maatschappij, alleen het meisje als gezinshulp in het vizier te nemen. Onze meisjes, die dit lezen, behoeven dus bij voorbaat niet bevreesd te zijn, dat ik haar zou willen terugleiden zonder meer tot die positie in vroeger tijden, toen b.v. in Amsterdam ten aanzien van het werkende meisje was bepaald, in den jare 1682:

„De Kameniers, Dienstmeyden, etc., welke in vast huur verbonden zijn na den eersten dag van May eerstkomende voor haar Bovenkleederen niet anders sullen mogen dragen dan een modest en zedig kleed, zijnde geen Zijde, Fluweel nog Felp (Felp of Fulp is fluweel met zeer lang haar, G.), bestaande in een Jak en een Schort, sonder dat deselve Tabbers (een Tabber is een lang vrouwebovenkleed, soort van japon, G.), Samaren (een Samaar is een lang vrouwebovenkleed van verschillend model, G.), Bouwens (een Bouwen is een meestal met passamenten bezette bovenrok van zijde, laken, saai, door de vrouwen in de 17e eeuw gedragen, G.), of andere diergelijke kledingen sullen mogen gebruiken, gelijk sy ook in 't allerminst niet en sullen mogen dragen eenige gemaakte Krullen, Strikken, nog eenig ander diergelijke afhingende cieraat, ook niet eenige Kantten, alsmede geen Boortsel op boven- of onderkleederen etc., alles (schrik niet, dames! G.) op verbeurte van 't opperste kleed, so meenigmaal iemand daarover bekeurt wort, of 't selve te lossen of af te koopen met tien guldens; gelijk mede de Knechts niet vermogen sullen aan haar Dassen eenige kant, 't sy genayt of gewerkt, te dragen, nogte ook eenige linnen mouwen of lubben op de verbeurte als voren” (een lub is een losse, geplooid boord van een mouw. Al deze wijsheid over de garderobe der dames uit de 17e eeuw ontleen ik aan „Van Dale”, G.). Denkt U zich eens even in, dat de dieneren van Hermandad in stad en dorp er tegenwoordig eens op uit zouden trekken om naarstig een onderzoek in te stellen of de gedienssten wel moeest en zedig in een Jak en Schort gekleed gingen en toch vooral geen verboden „Samaren” oftewel japonnetjes zouden dragen, zich evenzeer op voorlichting van de Mevrouwen er zich politieel mede zouden gaan bemoeien of zij wel zonder „kantten en boortsel op boven- en onderkleederen” zouden zijn, en daarbij ook zouden gaan toezien op de „gemaakte krullen” van de tegenwoordige huismaagden, mij dunkt, het gehele huishulpen-gilde zou niet aan de bekeuring ontsnappen en haar „opperste kleed” moeten afstaan, wanneer het namelijk er niet in zou slagen het af te lossen of af te koopen van een „Goude-eeuwisch” tientje, wel wat meer waard zijnde dan het briefje van heden ten dage! En daarmede was in dien tijd nog niet alles gezegd van de stadswettelijke verplichtingen, waaronder deze „Kameniers, Dienstmeyden etc.” in dien tijd stonden, want ze konden zelfs „te water en te Brood in 't Tugt- of Spinhuis worden geset”. Men hoore slechts: „Dat geen Knechts, Kameniers, Meyden, nog Minnevoers (bakkers, G.) hier ter stede, in iemands dienst zijnde of geweest hebbende, haar sullen mogen verhuuren of besteden, nog dat ook geen Heeren, Meesters of Vrouwen met eenige dienstboden of iemand van harentwege huur sullen mogen aangaan of sluyten, tenzij alvorens bij behoorlijk, klaar en omstandig geschrift van den Heer, Meester of Vrouw, bij wien sodanige laatste Heer, Meester of Vrouw, in haar dienst gedragen hebben, op straffe voor de Knechts, Kameniers, Meyden etc. van twee maanden te water en te Brood in 't Tugt- of Spinhuis te worden geset en voor de Heeren etc. die iemand sonder sodanig schriftelijk betoog te hebben gezien, zullen hebben aangenomen, van hondert gulden. (Zie akad. proefschrift van Mr Schaepman: „Iets over den rechtstoestand der dienstboden en werklieden in ons burgerlijk wetboek” (1887), aangehaald in Mr D. P. D. Fabius: Huiskamer en Keuken, uitgave D. Donner, Leiden, 1897, blz. 142). De hedendaagsche „tucht- en spinhuizen” zouden, dunkt mij, overvol geraken, wanneer er eens een onderzoek zou worden ingesteld naar de huishulpen, die zonder „sig wel, betamelijk en getrouw ten genoegen van haar Vrouw in haar dienst te hebben gedragen” en dus ook zonder „behoorlijk, klaar en omstandig geschrift daarover voorzien”, een nieuwe dienstbetrekking hadden aanvaard. Ongetwijfeld zou ook menige hedendaagsche „Heer, Meester of Vrouw” één of meerdere malen hondert gulden op tafel moeten leggen, omdat zij, teneinde zich uit den nood te redden, maar een huishulp hadden aangenomen, zonder het vereischte „schriftelijk betoog” te hebben gezien!

Wanneer wij dit alles lezen, klinkt het ons bijna ongelooft in de ooren, dat zulke bepalingen mogelijk en uitvoerbaar waren. Ongetwijfeld zullen wij allen zonder onderscheid zulke krasse stipulaties ten aanzien van het dienstverband van het werkende meisje uit dien tijd van „De Gouden Eeuw” niet terug begeeren. Toch zal dit ons bij een hierna volgende, iets breedere beschouwing van de vraag naar de maatschappelijke roeping van het meisje niet ervan terug mogen houden, ook deze vraag onder oogen te zien, of het een goede ontwikkeling is, wanneer wij de

meisjes tegenwoordig in overgrote meerderheid haar empoel zien kiezen in zulk een richting, dat zoo langzamerhand en geleidelijk aan steeds meer onze gezinnen, en waarlijk niet alleen die, waar het meisje een zware taak wacht, in moeilijkheden gaan geraken, omdat ze de onontbeerlijke hulp voor de huisvrouw niet meer kunnen verkrijgen. P. GROEN.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 56

EXODUS-COMPLEX-BEWEGING

Amice,

Jaren geleden, toen prof. Waterink nog zijn toorn uitgoot over gereformeerde dominees, die de intree van een hervormden dominee gingen bijwonen, toen prof. Hepp nog opponeerde tegen de Kuiperophobie der mannen, die later „doorbraak-leiders” zouden worden, toen in Kampen nog alle hoogleraren bezwaren inbrachten tegen het in dr Geelkerken's kringen opkomende oecumenische drijven, toen Hepp en Schilder nog in één redactie zaten, jaren geleden vond prof. Hepp den naam van zijde-worm uit. Of liever: hij gebruikte hem: *misschien* was de uitvinder een ander.

„Zijde-worm”.

Dat zat zóó.

In die dagen werden de Gereformeerde Kerken onophoudelijk lastig gevallen in de invloedrijke Nieuwe Rotterdammer Courant. Niet, dat de Redactie zelf die kerken aanviel in eigen redactionele kolommen. Geen sprake van..... Alleen maar: voortdurend werden aan de redactie artikelen aangeboden door iemand, die haar allerhande beschouwingen praesenteerde over het gereformeerde leven. Een „insider”, — maar die meer „out” dan „in” was. Een bepaalde naam werd genoemd, en later kwamen andere namen in het gesprek. Ook werd wel dr H. W. v. d. Vaart Smit als schrijver genoemd; een man, die ook later over de zaken van het gereformeerde leven artikelen gepubliceerd heeft — toen dan via een eigen persbureau — artikelen, die zich dienstbaar stelden aan een of andere beweging. Het krioelde in die jaren van bewegingen. Oxford Beweging, Buchman Beweging, Reinleven Beweging, Vredes Beweging, Nationaal Socialistische Beweging. En zoo nog heel wat meer. En je kon maar nauwelijks vatten, waar het nu eigenlijk over liep, of wat de grondslag was. Maar het was allemaal mis. En Kerk-ontbindend. Want het ging tegen die kerk, die wat wist, die geloofde, en die beleed. En die belijdenisschriften had, waar ze de hand aan hield.

Nu, hoe het wezen mocht, wat dien auteur (of die auteurs betreft), artikelen als de bedoelde werden aan de N.R.C. aangeboden en door haar geplaatst, meermalen ingeleid met de woorden: „Men schrijft ons van gereformeerde zijde”. En zoo kreeg in de wandeling de onbekende auteur den naam: de gereformeerde zijde. *Zijde*. Een grappenmaker, maar die toch heusch zijn vertoornen geest ontladen wilde, maakte ervan: *zijde-worm*.

Misschien heb jij meer verstand van wezen en werking, van doel en nut, van gedaante en bouw van het schepsel, genaamd „zijde-worm”. Van zijn beteekenis binnen de ongerepte natuur en zijn beteekenis voor de lang niet ongerepte cultuur. Ik weet er maar weinig van. Ik weet alleen maar, dat de benaming „worm” bedoeld was als misprijzend oordeel over een anonymus, die als zoodanig kwaad van anderen sprak en ondermijnde zonder te willen laten weten, hoe hij heette, dat de samenstelling „zijde-worm” bedoelde associaties te wekken aan uitdrukkingen als „zijde-spinnen”, „zijde ergens bij spinnen”, of: onder vertoon van zijde-achtige zachtheid en vredelievendheid in werkelijkheid ondermijnen en uitlezen jagen.

In elk geval, het zal je niet verbazen, dat ik verleden week even aan dien zijde-worm gedacht heb. De N.R.C. gaf een artikelje over de Kamper Synode. Schrijver niet bekend. Daarin werd geschreven over het moderamen, dat den schrijver een beetje verbaasd had — wij waren zoover nog niet; en werd ook opgemerkt, dat de Kamper Synode wel eens een tweede exodus ten gevolge kon hebben. Letterlijk schreef hij:

„De verwachting, welke destijds na het verzenden van dit schrijven (van de Haagsche synode) in de kringen der „synodale” kerken gekoesterd werd, dat de Kerken art. 31 K.O. in een bijzondere synode bijeen zouden komen ter behandeling van dit schrijven, is niet in vervulling gegaan” (en toch heeft de Kamper kerkeraad precies gedaan wat in dat briefje gevraagd werd!). „Van de beslissingen kan een tweede uittocht uit de Kerken art. 31 het gevolg zijn”.

Bij dat woord nu dacht ik aan den voormaligen zijde-worm.

Nu kan men, meen ik, de Redactie van de N.R.C. niets kwalijk nemen tot nu toe. We mogen haar geen kwade bedoelingen toedichten. Toen een poos geleden een zelfde (zoo niet: dezelfde) auteur in dat blad een artikelje geschreven had over de „samenpreking” (en daarin de gebruikelijke onzakeeligheden en camouflage-beweringen ventileerde, als waaraan onze kerken in dezen permanent worden blootgesteld), schreef, naar ik me herinner, onze hoofdredacteur een kort contra-artikelje, bedoeld als ingezonden, en door de Redactie na eenige dagen grif en op de goede plaats opgenomen. En niet weersproken. Zoolang de Redactie aldus optreedt, mag men haar geen booze bedoelingen aangaande onze kerken toedichten.

Maar wel mag men haar erop wijzen, dat er soms menschen zijn, die graag een invloedrijk orgaan gebruiken voor suggestieve artikeljes, waarvan de „insiders” (maar dan de echte!) weten: Ze spreken niet objectief. Vaak blijkt, dat dit blad prijs stelt op berichtgeving, die verantwoord is. En dat het geen prijs stelt op medewerkers, die de N.R.C. gebruiken (misbruiken) voor het ventileren van suggesties, die een bepaalde groep willen disqualificeeren onder den schijn van objectieve be-

richtgeving, en die niet gebaseerd zijn op controleerbare nieuwsbronnen.

Een tweede exodus, zoo suggereert de inzender.

Hoe weet hij dat?

De lezers der N.R.C. zouden vreemd opkijken, als zij, die in haar kolommen iemand van een „tweede exodus” zien spreken, zich eens lieten voorlichten over de „eerste”. Als zij zouden weten, hoeveel geëmigreed zijn, dan zou die eerste „exodus” (naar het diensthuis van een preekstoel à la Noordeloos) haar toeschijnen, kwalijk dezen naam te verdienen. Ik acht de Redactie van de N.R.C. nuchter genoeg, om, bij kennis van de werkelijke feiten, te erkennen: dat was geen exodus.

Maar er is nog iets. En dat zal de Redactie van de N.R.C. (aan wie ik dit artikel hoop toe te zenden) misschien aanleiding zijn om aan de copie van dezen medewerker bijzondere aandacht te besteden. Hoe weet die „gereformeerde-zijde-man” dat de synode van Kampen wel eens aanleiding kon zijn van een nieuwe exodus? Er wordt wel gefluisterd, dat er zijn, die voornemens zouden zijn, bij voorbaat een synodaal besluit van bepaalde kleur te wraken, eer men weet, hoe het genomen is en wat het zakelijk beteekent. Er zijn er wel, die zeggen: als „ze” dit en dat niet doen, dan ga ik weer onder een preekstoel zitten, die net zoo benepen en sectarisch en gebonden is als die van Noordeloos, waar nog steeds geldt: geen candidaten, die niet beloven en zoo voort (wat de eventuele wegloopers óók niet willen beloven). Maar dat kan de gereformeerde-zijde-man alleen maar weten uit onderonsjes. Niet uit hetgeen door een Redactie als die van de N.R.C. als goede, betrouwbare nieuwsbron erkend wordt.

De schrijver in de N.R.C. wil dan ook alleen maar een suggestie kwijt. In de hoop, dat het nog wat helpen mag? Maar met suggesties bouw men geen kerk.

En breekt men ze evenmin.

Overigens is het stukje leerzaam. Men praat over samenspreking. Maar soms werkt men met samenzwering. De „insiders” zijn soms meer „out”, dan „in”.

Inmiddels met hartelijken groet,

t.t.

ADOLPHUS VENATOR.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

En nu iets over het debat tuschen den heer Schaper en ds Krohne. Niet, zooals ik schreef, in 1896, doch in 1894, dus zoo'n zestig jaar geleden. Wij mogen bij de lezing niet voorbijzien, dat de eenvoudige prediker daar in Ulrum stond tegenover een gewieksten demagoog, een groot man in volksvergaderingen, met al de knepen en kunstjes van een voor zulke vergadering geschikte oratorie bekend. Voorts, voor een grootendeels vijandig gehoor, wat blijkt uit het feit, dat men den heer Schaper rustig volgde in zijn wijdeloepig betoog, maar tenslotte ds Krohne niet meer aan het woord liet komen. Er was zeker veel moed voor noodig om te midden van zulk een samenkomst rustig en zeker den gang van de discussie te volgen en te blijven beheerschen. En dan krijgen wij groot respect voor den dienaar des Woords, die uiting gaf aan wat het geloovige volk zag in het toen gepredikte socialisme. Hij trof telkens de kern der zaak. En daar kwam het op aan.

Uit heel dit debat blijkt, dat het communisme, dat de heer Schaper toen verdedigde, in den grond der zaak niet verschilt van datgene, wat thans de partij van den arbeid, het z.g.n. democratisch socialisme, beheerscht.

Het wil een nieuwe wereld, en grondt die mogelijkheid op de stelling van Rousseau: de mensch is goed, het is de maatschappij die hem bederft. Als een ieder genoeg heeft, dus de heer Schaper, zal niemand meer stelen. Het kwaad is de ongelijkheid van het particulier bezit. Zoals Plato het ook reeds zei. Wij willen, dus werd verklaard, het gemeenschappelijk bezit. En de ongelijkheid werd dan met de schrilste kleuren geteekend. De een in een paleis, de ander in een hut. En die ander bouwt juist de paleizen der rijken. De man, die brood bakt, en tevens het banket, de pastelen der rijken, lijdt zelf menigmaal broodsgebrek.

Als het niet anders kon, als de aarde te weinig opleverde voor allen, dan zouden wij zeggen: het is nu eenmaal zoo; maar dan waren wij nog niet tevreden, want dan zouden wij zeggen: eerst geholpen, die hebben gearbeid, om de maatschappij van het noodige te voorzien, en als er dan nog wat overschiet, is dat goed voor den luie doodeter. Want het waren alleen de arbeiders die werkten. Niet de rijken, niet de fabrikanten, en werkgevers, de „kapitalisten”, die teeren van ons zweet en bloed.

Wij kennen dit betoog. In beginsel staat het op gelijke lijn, als de heer Ruppert van het C.N.V. nu zegt: versobering? Goed; maar niet voor ons arbeiders; wij willen hebben onze compensatie.

De slechte maatschappij werd dan geteekend en daarna kwam de belofte: het socialisme zal alles goed maken. Het is noodzakelijk en het is doelmatig. De ongelijkheid — het echte woord der revolutie — moet weg. Dat zou zeker geen eenonting wereld worden. Wij vinden den hemel niet aanlokkelijk. Wij willen het goed hebben op deze aarde. Ik laat nu de spottende woorden, waarmee deze gedachte werd ingekleed, maar weg.

Alles zal door het socialisme beter worden en dat zal komen, desnoods door geweld. Een bevoorrechte klasse laat haar voordeelen nimmer goedschiks los.

Men geef weld. De lijk voor

En nu Ik kw tegen art tegen beg Ik kon wat het v de maats gewild is schappelijk hart van Maar hoe Hij schappelijk van het Heeren. 1 dat moet ging ds B en zijn le volk als vloek, als in den B lijk, omde meesters geert en. De hemel hare vol Heere. D Hem geh Zijn roed

Het so doelmatig Om dit zich bero kwaad v loften va er werd Het so reden, da er de vol En dat v aangetoot ties, die t en kan a voerig st Israël, d gehoorza Als er opstand. Heeren. 1 dooden, (en te ste oordeelen Daarna ontzag o daartoe l hebt uw niet te z ting, waa zet kwan De hee uit den B toen enko op wezet was voor Als ds en dus m talisten i groot; lo stelen, j verstandi mag wor dat wil behoef, zegd, dat misbruik. Ds Kro held in l die genoe zoodals g hebzucht, leidt? He en dat m dranknis Het zo volgde. M spreek n als alles zijn dan goed gem Daarop wonderlij Ik berc Op de fei tel van h de eeuw door. En nu gepast n mer gewe zal moete doen zien van al de deel were Welnu

controleerbare
inzender.

ten, als zij, die
exodus" zien
de „eerste“,
zijn, dan zou
aan een preek-
lijk dezen naam
R.C. nuchter
fellen, te er-

actie van de
zenden) mis-
dezen mede-
Hoe weet die
van Kampen
e exodus? Er
emans zouden
hepaalde kleur
is en wat het
gen: als „ze“
en preekstoel
n gebonden is
ldt: geen aan-
at de eventue-
Maar dat kan
ten uit onder-
als die van de
erkend wordt.
een maar een
helpen mag?
kerk.

raat over sa-
amenzwering.
n“.

S VENATOR.

rieven

n heer Scha-
pef, in 1896,
den. Wij mo-
e eenvoudige
een gewiek-
vergaderingen,
or zulke ver-
ts, voor een
uit het felt,
n zijn wijd-
niet meer
r veel moed
samenkomst
ie te volgen
en wij groot
e uiting gaf
n gepredike-
ak. En daar

unisme, dat
n grond der
ans de partij
cialisme, be-

die mogelijk-
sch is goed,
Als een ieder
emand meer
n het parti-
zei. Wij wil-
appelijk be-
de schilste
de ander in
paleizen der
het banket,
naal broods-

e weinig op-
a: het is nu
niet tevreden,
nen, die heb-
t noodige te
chiet, is dat
waren alleen
niet de fa-
n“, die tee-

t het op ge-
V. nu zegt:
rbeders; wij
steekend en
al alles goed
elmatig. De
tie — moet
worden. Wij
willen het
le spottende
gekleed,

rden en dat
bevoorrechte
dschilts los.

Men geeft slechts toe door geweld of vrees voor ge-
weld. De revolutie zal brengen vrijheid, brood en ge-
lijk voor allen.

En nu de Krohne.

Ik kwam hier niet, dus zeide hij, om te vechten
tegen armen of rijken, maar om te strijden voor of
tegen beginselen.

Ik kom hier met den Bijbel. En dan vertelde hij,
wat het Woord van God zegt van den mensch en van
de maatschappij. Niet de ongelijkheid, die door God
gewild is, is oorzaak van het kwaad in het maats-
schappelijk leven. Het is de zonde, het kwaad in het
hart van den van God afgevalen mensch.

Maar God heeft ons in Zijn Woord geopenbaard,
hoe Hij het leven nog zegenen wil. Dat het maats-
schappelijk leven veelal kwaad is, het is het gevolg
van het niet meer willen leven naar de geboden des
Heeren. Terug tot de gehoorzaamheid aan de Schrift,
dat moet tot de menschen worden gezegd. En dan
ging ds Krohne na, wat de Bijbel zegt van den mensch
en zijn leven hier op aarde. Hoe er zegen was, als een
volk gehoorzaamheid kende aan God den Heere;
vloek, als het van Hem afweek. Het socialisme wordt
in den Bijbel niet geleerd; het is ook niet noodzake-
lijk, omdat de aarde des Heeren is en allen als rent-
meesters zijn aangesteld. Het is God de Heere, die re-
geert en Die zegt: Mijne is de wereld en haar volheid.
De hemel is Uwe, ook is de aarde Uwe; de wereld en
hare volheid. Gij hebt die gegrond. Het is God de
Heere. Die ook nu nog regeert. Die zegenen wil, wie
Hem gehoorzaamt, maar Die de volkeren treft met
Zijn roede, als zij Hem en Zijn Woord verlaten.

Het socialisme is niet noodzakelijk, maar ook niet
doelmatig.

Om dit aan te toonen, deed ds K. niet anders dan
zich beroepen op de Schrift en op de historie. Op het
kwaad van alle revolutie. En dan wees hij op de be-
loften van de leiders der Fransche revolutie, en wat
er werd van hun nieuwe maatschappij.

Het socialisme is onuitvoerbaar om de eenvoudige
reden, dat de mensch zondaar is en blijft. God straft
er de volken mee, omdat zij Zijn wet hebben verlaten.
En dat werd weer met vele voorbeelden uit de Schrift
aangevoerd. En uit de geschiedenis der vele revolu-
ties, die uitgingen van de gedachte: de mensch is goed
en kan alles goed maken. Ds Krohne stond ook uit-
voerig stil bij het voorbeeld van de wetgeving voor
Israël, dat geen armoede en ellende kende, als het
gehoorzaam wandelde naar Gods gebod.

Als er naar Gods gebod geleefd wordt, is er geen
opstand noodig. Ik wil mij buigen voor de wet des
Heeren. En mocht het socialisme mij daarom willen
dooden, dan zal dat zijn, omdat ik wensch te leven
en te sterven voor den Heere. Die allen eenmaal zal
oordeelen naar Zijn wet.

Daarna kwam de heer Schaper weer, die zich niet
ontzag om te zeggen: wij zullen u niet doden, want
daartoe is er te veel gelijk tusschen ons, maar gij
hebt uw tractement te verliezen en daarom durft gij
niet te zeggen, wat gij wel zoudt willen. Een uitla-
ting, waartegen de voorzitter der vergadering in ver-
zet kwam.

De heer Schaper zei dan voorts, dat, wat ds Krohne
uit den Bijbel vertelde, alles verouderd was, en haalde
toen enkele getuigenissen aan van schrijvers, die er
op wezen, dat de wetgeving voor Israël niet meer
was voor onzen tijd.

Als ds Krohne zegt: de Bijbel verbiedt het stelen
en dus moet er bezit zijn, dan antwoord ik: de kapita-
listen storen er zich niet aan. Zij stelen in het
groot; loondiefstal; en daarom geldt dit: gij zult niet
stelen, juist ten voordeele van het socialisme. Elk
verstandig mensch zal zeggen: als er niet gestolen
mag worden, laat ons dit dan onmogelijk maken, en
dat wil het socialisme. Als een ieder heeft wat hij
behoeft, dan zal hij niet stelen. Ook had hij nog ge-
zegd, dat de ellende der arbeiders leidde tot drank-
misbruik. Dat zou dan ook verdwijnen.

Ds Krohne, en hier het bewijs, dat hij ook handig-
heid in het debat verstond, merkte op: als iemand,
die genoeg heeft, niet meer steelt, waarom stelen dan,
zoons gij zegt, de rijken? Is het niet de zonde der
hebzucht, die nimmer sluimeren zal, welke daartoe
leidt? Het kwaad zit in het hart van den mensch
en dat neemt gij niet weg. En als armoede leidt tot
drankmisbruik, waarom zwelgen dan soms de rijken?

Het zou mij te ver voeren, als ik zoo heel het debat
volgde. De hoofdzak lag hier: Schaper zei: gij
spreekt mij van den Bijbel; toon mij aan, bewijs, dat,
als alles volgens den Bijbel ging, het leven beter zou
zijn dan het thans is. Ik zeg: de maatschappij moet
goed gemaakt worden, en dat kan door het socialisme.
Daarop antwoordde ds Krohne: nu wordt het wel
wonderlijk.

Ik beroep mij op den Bijbel en op de geschiedenis.
Op de feiten van Schrift en historie. Die ons den wor-
tel van het kwaad en zijn genezing doen zien. Dus op
de eeuwige beginselen, en op de ervaring de eeuwen
door.

En nu komt gij met het socialisme, dat nog toe-
gepast zal moeten worden, dat er nog niet is en nim-
mer geweest is. Maar dat langs den weg der revolutie
zal moeten worden verwezenlijkt, waaromtrent ik heb
doen zien, uit de Schrift en uit de geschiedenis, dat er
van al de mooie beloften niets kwam, en juist 't tegen-
deel werd geoogst.

Welnu — ligt de bewijslast niet redelijkerwijs voor

uw rekening? Gij moet aantoonen, dat het socialisme
niet maar belooft, maar ook kan geven wat het be-
looft. En dat kunt gij niet.

Ik constateer dus ten slotte, dat de heer Schaper
moest toegeven, dat de Bijbel het socialisme niet
leert, en voorts dat het leidt tot de verwoesting der
revolutie. En voorts staat dit vast, dat het niet re-
kent met de werkelijkheid der zonde. Nu laat ik het
woord dus weer aan U.

En toen kwam er zoo'n ellenlang demagogisch be-
toog, dat de voorzitter den heer Schaper moest ma-
nen zich te bekorten.

De zwakheid van zijn betoog sprak, om een enkel
voorbeeld te noemen, uit zijn opmerking: gij zegt: de
rijken stelen ook. Wel, daarom moet het privaat be-
zitz weg. En voorts uit het zeggen: al die middeljes
van ds Krohne geven niets. Alleen het socialisme zal
een maatschappij brengen, waarin wij gelukkig kun-
nen leven.

Daarop volgde luid applaus. Nu had naar recht ds
Krohne het slotwoord moeten hebben, maar het pub-
liek liep weg. Zoodat ds K. nog alleen zeggen kon:
wij weten nu wat het socialisme wil: het einde zal
den last dragen.

Welnu uit deze discussie — weer eens uit het ver-
leden opgehaald — blijkt, hoe het geloovige volk des
Heeren in die dagen, toen de paus kwam met zijn
Encycleek, de verleiding van het socialisme met zijn
ledige idealen weerstond. Toen het in groote sober-
heid moest leven. En thans?

Thans, nu er meer weelde is in den kring der ar-
beiders dan de rijken van die dagen kenden, nu is er
ook bij die zich christenen noemen en heil zoeken in
z.g.n. christelijke organisatie, nauwelijks weerstand
tegen de beloften van de moderne demagogen van
allerlei kleur, die, te midden van de grootste dreigin-
gen van een communisme, dat de werkelijkheid van
het socialisme ons doet zien, hulp zoeken bij het „ka-
pitalisme" van Amerika, en vertellen, dat zij nu in staat
zijn die nieuwe maatschappij te stichten, waarin dan
zelfs het „koninkrijk Gods" zal worden gevonden, ter-
wijl men het Woord Gods in woord en daad weer-
spreekt.

Ik meen, dat hier juist de reden ligt om de toe-
komst van Europa met groote zorg tegemoet te zien.

Waarom de kerk des Heeren, die de werkelijkheid
moet kunnen zien, haar rijke taak getrouw moge ver-
vullen door terug te roepen tot de gehoorzaamheid
aan Schrift en belijdenis.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen

MARNIX.

PERSSCHOUW

EEN DROOM.

Ds D. v. Dijk schrijft in „Het Gron. Kerkblad“:

„Welk een beangstigende afval er in de Synodale
kerken gevonden wordt, is mij dezer dagen duidelijk
gebleken uit een bij mij in de bus gestopt nummer van
„De Goede Tijding“, het evangelisatieblad, waarvan
wij, voor de Vrijmaking ook duizenden nummers heb-
ben verspreid en dat nu nog in synodale kring als
evangelisatielectuur wordt gebruikt.

Het is eenvoudig ontstellend te zien hoe dit blad
in enkele jaren is afgezaakt.

Ik laat hier een artikelje uit dat blad volgen; een
ieder oordele zelf:

EEN DROOM.

Ik droomde en zie, ik was..... in de hemel. Dat
ik daarbinnen gekomen was, had mij grotelijks ver-
wonderd. Ik was van verre genaderd om een glimp
op te vangen van de heerlijkheid der zaligen. Meer
had ik mij niet voorgesteld, want ik wist mij onwaar-
dig om daarbinnen te gaan. Doch zodra de poort-
wachter van de hemelse stad mij zag naderkomen, riep
hij met een grote stem: „Genade, genade zij denzelve!“

Op die uitroep waren twee jongelingen toegescho-
ten — want in de hemel bestaat geen ouderdom. In
hun lange, witte gewaden zagen zij er zeer rein en
minzaam uit, zij vatten mij bij de hand en wilden mij
in de stad brengen. Ik poogde mij te verzetten,
maar zij toonden mij de instabiliteit, hun door de Koning
van Sion gegeven, en ik las daarin de woorden:
„Dwing ze om in te komen“ (Lukas 14:22).

Zo liet ik mij de paarden poort doorleiden en stond
op de gouden straten, ganz zeer verbaasd! Op het-
zelfde ogenblik zag ik een Roomse broeder de hemel
binnentreden, want er komen ook vele Roomsen in
de hemel.

Maar op de vraag of hij de Hellige Paulus was,
gaf deze ten antwoord: „Ik ben de voornaamste der
zondaren, want ik heb de gemeente Gods vervolgd“
(1 Timotheüs 1:15). Toen vroeg deze broeder naar de
Goddelijke Maagd. Een vrouw verscheen, voor wie hij
wilde nederknien. Maar zij greep hem bij de hand
en zeide: „Zie toe dat gij zulks niet doet, ik ben de
dienstvaagd des Heeren!“ (Lukas 1:38).

Imiddels was een andere, schuchtere figuur de hemel
ingeleid, want zijn poorten staan open bij dag en bij
nacht. Deze vroeg terstond waar „de vrome mensen“
waren, want hij had op aarde veel verkeerd onder-
leden, welke in een reuk van vroomheid stonden. Hoog
had hij tegen hen opgezien, maar laag hadden zij op
hem neergekeken „omdat hij niet veel vertellen kon“. Nu
zoekt hij direct hun gezelschap, want hij was ge-
woon in hun brede schaduw te leven. Hij meende ook
veelen van hen onder de zaligen te herkennen, doch
wat waren zij veranderd! Hun houding vertoonde niet

dat zelfbewuste dat hen op aarde had gekenmerkt.
Neen, zij waren van een innemende en aantrekkelijke
nederigheid, zij spraken niet met zalvende stemmen,
doch er was een teerheid en schuchterheid in hun
woorden, die hem zeer ongewoon voorkwam. „Vrome
mensen“, was het eenstemmig antwoord van allen,
„vrome mensen worden hier niet gevonden. Hier zijn
alleen arme zondaren, die door genade behouden zijn
geworden“.

„Ik was een dief“, getuigde Zacharias, „maar de Zoon
des Mensen kwam om te zoeken en zalig te maken
wat verloren was“. „Zeven duivelen woonden in mij“,
verklaarde Magdalena, „maar mijn Heer wierp ze uit!“
„En ik was een moordenaar“, sprak een derde, „maar
de Meester zeide: „Heden zult ge met Mij in het Pa-
radis zijn“. En desgelijks getuigden zij allen. Toen
hief Maria een ontroerend gezang aan, Petrus en
Paulus stemden er mee in, ja, weldra zongen allen:
„Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen
de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en
heerlijkheid en dankzegging!“ (Openbaring 5:12).

Toen ontwaakte ik uit mijn droom.....

Mijn eerste bezwaar tegen dit stukje is de dóór en
dóór onschriftuurlijke voorstelling van zaken en het
totaal verkeerde Schriftgebruik.

Zou men nu waarlijk denken, dat een kind van God,
stervende, ooit zou denken, dat hij niet verder zou
komen, dan tot de hemelpoort om even een glimp op
te mogen vangen van de zaligheid van de hemelingen?

Dat is toch in lijnrechte tegenspraak met wat Pau-
lus zegt in 2 Cor. 5:1: „Want wij weten, dat zo ons
aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een
gebouw van God hebben, een huis niet met handen
gemaakt, maar eeuwig in de hemelen“.

Hoe kan ooit een mens, die in Christus geloofd en
zich in Christus met God verzondend weet, denken, dat
hij niet verder zal komen dan de hemelpoort, terwijl
de Schrift zegt, dat hij het eeuwige leven heeft?

Wat een onzin is dat, dat een kind van God, zelfs
na zijn dood, er zich nog tegen verzetten zou, dat hij
de hemel zou worden binnengevoerd?

Welk misbruiken is dat van de tekst: „Dwingt ze om
in te gaan“?

Hoe kan men een woord, dat niet anders betekent,
dan dat wij de ongelovigen, met al de kracht, die in
ons is zullen trachten te brengen tot het geloof in de
boodschap van het Evangelie, zo verklaren alsof
het hier ging over het, door kracht van overtuiging,
een gelovige over de drempel van de hemel voeren.

Met zulk een schrijven kweekt men bij zijn lezers
een puur onschriftuurlijke gedachtenwereld, met al de
schadelijke gevolgen daaraan verbonden.

Dit is „schijnbaar“ vroom geleuter.

In de tweede plaats.

Hier hebt ge weer die „liefelijke“ pluriformiteitsleer.
Ach ja, dat moet toch eens weer heel duidelijk wor-
den gezegd: „want er komen ook vele Roomsen in de
hemel“.

Zeker, ik hoop dat ook; maar hoe kan de schrijver
dit zo pertinent weten en poneren?

En dan: waartoe dient het om dat in een evangeli-
satieblad zo neer te schrijven?

Is men bang, dat men de Roomsen kwetsen zal?

Begrijpt men dan niet, dat men, door zo te schrijven,
kweekt de gedachte: „Och, wat komt het er eigenlijk
op aan, tot welke kerk ik behoort“?

En nu moet men niet zeggen: „Ja, maar in het ver-
volg wordt toch maar duidelijk gezegd, dat de room-
sen het mis hebben met hun heiligenverering en met
hun Maria-aanbedding“.

Die roomse „broeder“ (let op dat opzettelijke: „broe-
der“) is al in de hemel. En dan wordt hem pas, heel
zoetelijk, onder 't oog gebracht, dat het niet goed is,
mensen „heiligh“ of zelfs „goddelijk“ te noemen en die
te vereren of aan te bidden.

Alsof dat maar zo'n klein dwalingsje was, dat een
mens niet zo heel kwalijk genomen wordt.

En niets wordt er gezegd van het schrikkelijk oor-
deel Gods over dat God en Christus ontrend vereren
van en vertrouwen op de heiligen; op Maria vooral.

Niets van het schrikkelijk gevaar, dat de mensen
daardoor lopen om de Christus voorbij te gaan en straks
bedrogen uit te komen.

Als in dit gepraat niet de oecumenische geest zich
openbaart, die de mensen onverschillig maakt tegen-
over de Kerk des Heeren, dan weet ik het niet meer.

Dr v. d. Zanden kan zijn ogen wel voor deze dingen
sluiten en doen alsof er geen vuiltje aan de lucht is,
maar daar redt hij zijn kerk niet mee.

En hij deed beter met deze dingen te bestrijden dan
verontwaardigd te zijn op wie op deze dingen wijzen
en hen te beschuldigen van droefheid niet uit God.

Verblindings. Men wil niet geleerd zijn“.

KERKNIEUWS

Beroepen te:

Lethbridge (Alberta) (Can. Ref. Church), G. van Doo-
ren te Enschede,
Ten Boer, A. Bosman te Gorinchem.

Aangenomen naar:

Deventer, Cand. J. Faber te Amsterdam.
Haarlemmermeer-O.Z., J. F. Wijnhoud te Breukelen.

Bedankt voor:

Mussel, Oldenzaal, Oosterbeek-Wolfheze, Schouwerzijl,
Zutphen, Zwijndrecht-Gr. Lindt, Cand. J. Faber te Am-
sterdam.

— JUBILEUM DS SMELIK. Ds Smelik te Groningen
berdacht op 29 Aug. den dag, waarop hij voor 25 jaren
in het ambt van Dienaar des Woords werd bevestigd.
Tevens vierden Ds en mevrouw Smelik in deze dagen
hun 25-jarige echtvereniging.

De kerkeraad van Groningen heeft besloten om deze
herdenkingsdagen niet ongemerkt te laten passeren.

Ds Smelik zal op 20 Sept. a.s., des avonds om 8 uur
in de Parklaankerk een gedachtenrede uitspreken.